

Albert och Julia
eller
Kärleken efter döden
Scen ur Andevärlden

Opera av
Thomas Jennefelt
Text av
Erik Johan Stagnelius

ALBERT OCH JULIA

eller

KÄRLEKEN EFTER DÖDEN

Scen ur Andevärlden

En radioopera efter Erik Johan Stagnelius pjäs

MUSIK Thomas Jennefelt
LIBRETTO Thomas Jennefelt och Anders Levelius
REGI Anders Levelius
JULIA Lena Hoel *sopran*
ALBERT Mikael Samuelson *baryton*
ÄNGELN Thomas Sunnegårdh *tenor*
LUCIFER Erik Saedén *basbaryton*
ÄNGLARNA Lamentabile Consort:
Mikael Bellini, Gary Graden,
Gunnar Andersson, Olle Sköld
HELVETESKÖREN Radiokören
PROLOG Jan Blomberg
Berwaldkvartetten
Sveriges Radios Symfoniorkester
DIRIGENT Göran Rydberg

*Musikdramatiska gruppen vid
Sveriges Radios beställningsverk 1985*

SCEN 1 Prolog

SCEN 2 Julia ensam i Andevärlden

SCEN 3 Julia möter Ängeln

SCEN 4 Änglakören

SCEN 5 Helveteskören

SCEN 6 I Helvetet

SCEN 7 Julia och Ängeln i Andevärlden

SCEN 8 Albert kvar på Jorden

SCEN 9 Albert och Änglakören

SCEN 10 Julia och Ängelns avsked

SCEN 11 Återföreningen

Reflections on the making of *Albert and Julia*, the radio opera

BY THOMAS JENNEFELT

In the winter of 1988, my radio opera based on the Erik Johan Stagnelius play *Albert and Julia* premiered simultaneously on two Swedish Radio (SR) channels, P1 and P2, which was customary at the time. It has only been broadcast on one more occasion after this, which is why the piece has not reached much of an audience for the past few decades. Down through the years, I have – much in the manner of a wildlife conservationist – often listened to my own copy of the broadcast to keep the music from feeling lonely there in my archives.

If the radio opera *Albert and Julia* is, quite understandably, not particularly well-known, this can also be said at deeper level for its author as a playwright. We have come to know Stagnelius as a poet at the dawn of Swedish Romanticism, but I would like to add that Paula Henrikson's excellent 2004 dissertation *Dramatikern Stagnelius* ("Stagnelius, the Dramatist") provides depth and background and a brilliant analysis of his plays. This is a very important work, one that would have provided me with a completely differ-

ent skillset if it had been available back in the 1980s.

The somewhat hazy biographical image of Stagnelius generally centers on him being an outsider: The *poet solitaire* who led a sad life, his body of work filled with impossible love and decay, an image that has most probably been reinforced by our rationalized image of Romanticism.

That the man himself personifies Romanticism could be one of the reasons why his dramas are not as well-known as his poetry. Another rather obvious reason is that the practical manifestation of his plays—staging them—never took place. They were never regarded as part of Sweden's theatrical history because they were, for practical reasons, intended to be read. All this aside, it is obvious that Stagnelius as a dramatist, by exploring dialogue and leaving the self-disclosing monologue format, consciously opens up a whole new world of complex possibilities.

Albert and Julia was written in 1822, near the end of his short life. He gave the play several clarifying alternative titles. The first of

which is "Love after death", followed later by "Scenes from the Spirit World". The key to understanding the structure of the drama lies in how deeply Stagnelius was inspired by Emanuel Swedenborg's "The Heavenly Doctrine", primarily his depiction of the spirit world as a waiting room, a state of limbo where the deceased wait to either be elevated to heaven or plunged into hell. Stagnelius' play takes place here.

The plot is clearcut and easy to follow, even though it takes place in such an imaginary and elusive place as the spirit world. A young woman, Julia, has died, and is waiting in a valley of withered cypress. She pines for her beloved Albert and an angel tries in vain to persuade her to come along to heaven. Determined to wait for Albert, she refuses. Heaven then dispatches more angels, while Lucifer and his demons try to entice her to hell with false claims that Albert is already there. The hand of God keeps Julia from hurling herself into the abyss, and her angel returns with the promise to take her on a silvery cloud to see that Albert is still alive on Earth.

Julia witnesses her own funeral from her heavenly perch and she also sees the grieving Albert take his own life. On his way to the spirit world, Albert is guided by angels who take him to Julia. This is but a fleeting moment, since

Albert's suicide is a mortal sin that dooms him to hell, and Julia chooses to accompany her beloved. Together, they hurl themselves into the flames of hell.

One of many aspects that makes *Albert and Julia* unique for its time is the provocative manner in which Stagnelius chose to depict the two lovers: This is not platonic love, it is clearly erotic and sensual. Heavenly love is portrayed as being practically anemic and dull. And it is the female who is the more devoted and rebellious of the two. When the demons tell her that Albert is already burning in hell, she is startled and begins to supply them with vivid details: "*Did you see him? / Ebony curls crown his proud snow-white brow/ and his gaze was like the lights of heaven/ Would he now be plunged into eternal disgrace? / Would God destroy his masterpiece?*" And when the angel reminds her of her pious childhood, she says: "*My memory has been wiped clean from all things past/ every single scene from my childhood/ Albert's kisses alone remain, /Albert's embraces and the bed/ of springtime roses/ where we withdrew in the shade of maple trees./ Ah, it was his embrace that taught me /about the mystery of life and love.*" And when Lucifer asks: "*Has he not brazenly/ relieved you of your maidenhead?*" it is obvious that Stagnelius does not mean that the

love between Julia and Albert is what people of that age would call innocent. When Carl-Johan Love Almqvist, in a novel from the 1840s, has his main characters discuss how love is described in *Albert and Julia*, it is clear how important this “play for reading” was for Swedish Romanticism for a long time.

Like many good ideas, writing an opera based on *Albert and Julia* wasn’t my own. But it did emerge and grow in my proximity, thanks to the woman who would later be my wife, Ingrid Kallenbäck, who wrote a radio play in 1983 about the last days in the life of Stagnelius. Directed by the highly accomplished Anders Levelius and starring Stellan Skarsgård as Stagnelius. In connection with Ingrid Kallenbäck’s play, Levelius was soon engaged in rediscovering Stagnelius at a deeper level. He felt that *Albert and Julia* had the potential to become radio art as a musical drama. He passed this suggestion on to the then highly active *Musikdramatiska gruppen* (“Musical Drama Group”) at SR, Swedish Radio, that later asked me if I would be interested in working alongside Anders Levelius to adapt *Albert and Julia* as a radio opera.

This was a brilliant opportunity for a young composer, so obviously I said yes. And I can recall how I, in a hotel room in Edmonton,

Canada, by way of a crackling long-distance phone call from Stockholm, was notified that this project had been green-lighted. Ingrid was the bearer of good tidings, and on the same occasion, she told me that she was expecting our first child. It was definitely one of the best phone calls of my life. (That evening, I sang Bach’s “Magnificat”, unaware at that point that we would call our daughter Maria.)

Engaging with Stagnelius’ work is like entering a linguistic treasure trove: a revelation of the beauty of the Swedish language where poetic embellishments are in perfect tandem with the unfolding drama. However, initially, it did require some effort to navigate the dense and lush wording. It was also somewhat awe-inspiring to do justice to this beautiful piece and bring it to life again with the music of our time. The wording was, in a way, both old-fashioned and modern, and when I began to explore and forge the musical dramaturgy, it was as if Stagnelius had predicted the possibility of producing this play as a radio drama—which obviously couldn’t possibly be the case.

However, if you regard *Albert and Julia* as a drama created to be read, one that is crafted to evoke images in the mind of readers, it is easy to rephrase it as musical radio theater. When it

comes to staging, *Albert and Julia* has not been particularly successful, this has only happened a few times in more recent history. It is difficult to stage thunderbolts and floating silvery clouds! Though it is possible that modern technology could do a more effective job. At any rate, our task was to fashion this drama into something resembling live theater: a musical radio drama, an opera.

Depicting a battle between heaven and hell was somewhat challenging, and I may have been wary of the religious elements in *Albert and Julia*. Instead, my vision was that the strong passion represented by both Albert and Julia, would be a symbol of the forces of an idea, a desire for change, or for a different way of life. That they were defying convention and duties that keep us from living as we choose—where heaven represents control and leveling as opposed to the drive for taking advantage of others and exploitation represented by hell. Julia’s final line before her love propels her to join Albert and hurl themselves into the flames of hell is heart-breaking and somewhat of a paradox as well: “*I am captive, unable to break free, victimhood is all that remains for me.*”

My musical interpretation is based on this polarity, where heaven stands for conventions and duty, while hell stands for combustion and

exploitation. It was a conscious move to make the advances from heaven glittery, superficial and too perfumed, while hell had seductive and compelling forces. Heaven was illustrated by a wind quintet playing chamber music, while hell had a thundering symphonic orchestra. My intent was to orchestrate the forces pulling Julia, in particular, apart and I found clearcut imagery for the musical scenography to replace visual stage effects in this radio drama.

It became important to me to approach the wording as stage dialogue. And it was remarkably easy to achieve a natural sense of flow with the four-footed meter of trochee, which lands on certain words. I rhythmized the entire text before I created the song lines, a technique I have applied throughout my work ever since. For the Angelic Choir, I aimed to reinforce the strict meter and end verses with a “nagging” repeat. The Demonic Choir had more intuitive lyrics and a less strict meter. The most clearcut contrast between the free flow and the restrictive meter occurs when Albert is taken by the angels to the spirit world: The two irreconcilable worlds collide with regard to the lyrics as well as the music, which I made as weightless and ethereal as possible. Certain stanzas I chose to stress more by having them spoken instead of sung, such as

when Julia expresses her desire to go on dying in all eternity nestled close to Albert's heart, and the Angel replies: "Go on dying for all eternity? What a thought!"—completely unfathomable to an angel!

Being commissioned to set *Albert and Julia* to music was also an opportunity to associate with Sweden's musical elite: A young Lena Hoel; Thomas Sunnegårdh in the early days of his brilliant career; Mikael Samuelsson with his already finely hone sense of expression; and of course the honor of working with such a seasoned talent as Erik Saedén. Along with my friends in the Swedish Radio Choir, that I occasionally sang with back then, and the vocal ensemble Lamentabile Consort at the top of their game. Plus the chance to work with the fine conductor Göran Rydberg and the amazing Swedish Radio Symphony Orchestra. This was an environment that commanded a great deal from a young composer like me.

And the most amazing part was working with Anders Levelius, the driving force of this project. His discerning eye for dramaturgy and extensive experience of radio theater combined with musical sensitivity and good hand with singers—no other director I have ever worked with can top him!

When it comes to the recording, Swedish Radio showered us with every resource available to them at the end of the analogue period. With their—for the time—sizable mixing desk and multitrack recorder, sound engineer Ove Bergvall and music producer Tomas Löndahl could craft the radiophonic landscape. The tracks of angels singing were filtered to bring them closer and closer, and they were panned from right to left to create the illusion of beings landing in front of us. In the desiccated valley of the spirit world you could hear the rustling of snakes and lizards.

The way I see it, it is the very essence of opera to be a safe zone, a haven in the theatrical arts that preserves clarity and enhancement as structural components for a manner of storytelling that otherwise would be considered artificial and affected. In this way, *Albert and Julia* was an important starting point for an operatic composer. Opera provides the world of theater with ongoing opportunities to use powerful symbols and efficient rationalizations. To me, this continues to be the attraction of opera as a vehicle.

Albert and Julia has been described as a play with roots in morality plays, but despite the tragic ending, I see it as a drama of liberation, a

tale of love as an immortal force that can symbolically survive death itself.

This could be why I remember everything from planning, composing, and recording through to the premiere as being one of the most enjoyable projects I have ever taken part in. In addition to this, the radio opera *Albert and Julia* was created at a time when discussions about public service were not mainly focused on jour-

nalism. Swedish Radio's public service programming for theater and music was a solid foundation for the freedom of artistic expression. And it was possible to realize costly projects such as *Albert and Julia* without the path being like an obstacle course. That was back in the good old days... *LOL!* Or as Stagnelius might have put it: "Alas, for this puny present we once created and now must endure."

ALBERT AND JULIA
or

LOVE AFTER DEATH

Scenes from the Spirit World

SCENE 1 *Prologue*

SCENE 2 *Julia alone in the Spirit World*

Though young, Julia has died, and we come upon her in a valley of withered cypress—a place in the spirit world where you wait to be dispatched to Heaven or Hell. She waits for her beloved Albert in vain.

SCENE 3 *Julia encounters the Angel*

An angel tries to persuade Julia to go to Heaven to be with God. Julia rebuffs the Angel and continues to wait for Albert.

SCENE 4 *The Angelic Choir*

An angelic choir appears on a cloud, repeating God's wish to take care of Julia in Heaven.

SCENE 5 *The Demonic Choir*

Lucifer and his demons do their best to entice Julia to choose Hell.

SCENE 6 *In Hell*

The gates of Hell swing open. Fire and brimstone! They trick Julia, leading her to believe that Albert is already in Hell. Just as Julia is about to hurl herself into the flames, the hand of God reaches down to stop her. The gates

close and Julia slumps to the ground on a cliff in the Spirit World.

SCENE 7 *Julia and the Angel in the Spirit World*

The heavenly Angel returns to convince Julia that Albert is still alive. The Angel transports Julia on a cloud so she may see Albert on Earth.

SCENE 8 *Albert is Still on Earth*

The mournful Albert roams a patch of woods. Consumed by grief and desperation after the loss of Julia, he decides to take his own life—a mortal sin.

SCENE 9 *Albert and the Choir of Angels*

Angels take Albert to the Spirit World.

SCENE 10 *Julia and the Angel Part Ways*

Once again, Julia declines the Angel's offer to go to Heaven. Her wish is to be reunited with Albert. With a farewell kiss, the angel departs.

SCENE 11 *The reunion*

Albert and Julia are reunited. Since Albert has committed a mortal sin, he is destined for Hell. In order for them to remain together, Julia will have to accompany Albert. They hurl themselves into the flames. The Choir of Angels beseech God to have mercy on them as the gates swing shut.

Minnen från arbetet med radiooperan *Albert och Julia*

THOMAS JENNEFELT

PÅ VINTERN 1988 HADE min radioopera byggd på Erik Johan Stagnelius pjäs *Albert och Julia* premiär. I både P1 och P2. Så var det på den tiden. Sedan har den sänts vid ytterligare ett tillfälle. Därför har detta verk inte nått så många lyssnare de senaste decennierna. Självt har jag genom åren känt mig som en slags viltvårdare, och lyssnat ofta på min kopia för att inte musiken skulle känna sig så ensam där i arkivet.

Om nu radiooperan *Albert och Julia* av dessa förklarliga skäl inte är speciellt känd, så gäller det ju också på ett mer genomgripande sätt även själva pjäsen och också Stagnelius som dramatiker. Det är ju som *lyriker* i den tidiga romantiken vi har lärt känna honom. Kunskapen Stagnelius som *dramatiker* fördjupades dock ofantligt om man tar del av Paula Henriksons fina avhandling *Dramatikern Stagnelius* (2004) där hon på ett på ett lysande sätt analyserar hans dramatiska produktion. En mycket viktig bok, som hade gett mig helt andra redskap om den funnits till hands på 1980-talet. Den diffusa biografiska bilden av Stagnelius handlar ju oftast om outsiders. Den poetiske solitärerna med det sorgsna livet, med

texter om förruttelse och omöjlig kärlek. Något som nog också förstärkts genom åren av vår rationaliserade bild av romantiken. Kanske är det en av anledningarna till att hans dramatiska verk inte blivit lika kända som hans lyrik: att han så tydligt i och med det personifierar romantiken. Ett annat skäl är naturligtvis att det praktiska genomförandet av pjäserna: sceniska uppsättningar, inte blivit av. De har aldrig på riktigt infogats i svensk teaterhistoria för att de i första hand, av praktiska skäl, var tänkta att bara läsas. Men det är tydligt att Stagnelius i sina pjäser genom att släppa fram det dialogiska, och lämna det autentiskt självutlämnande och monologiska, medvetet öppnar en helt ny värld av komplexa möjligheter.

Albert och Julia är skriven 1822, alltså alldeles i slutet av hans korta liv. Han gav pjäsen fler förtydligande undertitlar. Den första: *Kärleken efter döden*. Och så sedan ytterligare ett förtydligande: *Scen ur andevärlden*. Nyckeln till att förstå dramats uppbyggnad ligger i vetenskapen om hur djupt Stagnelius hade inspirerats av Emanuel Swedenborgs skrift »Himmel och Helvete«, och framförallt då av beskrivningen av Andevärlden.

Denna mellanstation och väntsal efter döden är där man bereds för att antigen tas upp i himlen eller sugas ner i helvetet. Och där utspelar sig denna pjäs.

Handlingen är tydlig och lätt uppfattbar, även om den utspelar sig i en så imaginär och svår-fångad plats som andevärlden. Den unga Julia har dött, och sitter väntande där i en förtorkad cypressdal. Hon längtar efter sin älskade Albert, men en ängel försöker förgäves få henne att följa med till himlen. Hon är dock fast i sin övertygelse att vänta på Albert. Himlen sänder då ut fler änglar att locka henne upp, samtidigt som helvetet och Lucifer försöker att locka henne dit med falska löften om att Albert redan är där. Guds hand stoppar Julia från att kasta sig ned i avgrunden, och hennes ängel lovar att hon från ett silvermoln ska få se att Albert är kvar på jorden. Hon ser sin egen begravning ovanifrån och också hur Albert i längtan efter henne tar sitt liv. På väg till andevärlden möts Albert av änglar som ledsagar honom till återföreningen med Julia. Deras möte i andevärlden blir kort: genom självmordet, en dödssynd, är han direktkvalificerad för helvetet, och Julia väljer att följa med honom dit. Tillsammans kastar de sig mot den djävulska elden.

Det som bland annat gör *Albert och Julia* unikt för sin tid är det utmanande sätt Stagnelius valt

att skildra de bägge älskande på. Det är inte den platoniska kärleken som står i centrum, utan den tydligt sensuella och erotiska. Det himmelska kärleksbegreppet skildras nästan övertydligt som något tråkigt och blodlöst. Och det är den unga kvinnan Julia som står för det tydligt hängivna och upproriska. När helvetets andar säger att Albert redan brinner i helvetet, svarar hon häpet och berättar övertygande för dem om hans utseende: »*Har ni sett honom? /Korpsvarta lockar krönte hans stolta snövita panna/och ur hans ögon lyste en himmel Julia mot. /Och han skulle nu för evigt vara förkastad! /Gud sitt mästerverk förstöra?»* Och när hennes ängel försöker mana fram minnen från hennes gudsförälskade barn-dom svarar hon: »*Re'n allt jordiskt jag förgätit/ varje scen från barndomsåren/Alberts kyssar blott jag minnes,/Alberts famntag och det läger/som av vårens rosor smyckat/hyste oss i lönnars skugga./ Ack! hans famntag först mig lärde/livets, kärlekens mysterier»* Och när Lucifer frågar henne »*Har han ej med fräcka händer/oskuldskransen dig berövat?»* så blir det uppenbart att Stagnelius inte menar att kärleken mellan Julia och Albert är det som samtiden skulle ha kallat oskuldsfull. När CJL Almqvist i en roman från 1840-talet låter huvudpersonerna diskutera innebörden av kärleksskildringarna i *Albert och Julia* förstår

man tydligt hur viktigt detta läsdrama länge var för den romantiska diktningen i Sverige.

Idén att skriva en opera byggd på *Albert och Julia* var som många andra goda idéer inte min egen. Men den växte ändå fram i min omedelbara närhet, tack vare att min då blivande hustru Ingrid Kallenbäck 1983 skrivit en radiopjäsa om Stagnelius sista dagar. I regi av den rutinerade radioteaterregissören Anders Levelius, och med Stellan Skarsgård i huvudrollen som Stagnelius. Anders Levelius drogs med hjälp av Ingrid Kallenbäcks pjäs in i ett intensivt nyupptäckande av Stagnelius, och där uppenbarade sig *Albert och Julia* för honom som en möjlighet att göra musikedramatisk radiokonst. Han gick vidare med idén till den på den tiden mycket aktiva *Musikedramatiska gruppen* på Sveriges Radio, som sedan frågade mig om jag ville hjälpa till att tillsammans med Anders Levelius omforma *Albert och Julia* till radioopera. Ett strålande erbjudande för en ung tonsättare. Jag svarade naturligtvis ja till detta, och jag minns att jag på ett hotellrum i Edmonton i Kanada via en knastrig telefonledning från Stockholm tog emot det slutgiltiga beskedet att det skulle bli av. Ingrid var budbäraren, samtidigt som hon berättade att hon väntade vårt första barn. Det var ett av mitt livs absolut bästa telefonsamtal. (På

kvällen sjöng jag Bachs *Magnificat* ovetande om att vi skulle döpa vår dotter till Maria.)

Mötet med Stagnelius text var som att gå in i en språklig skattkammare. En stark uppenbarelse av det svenska språkets skönhet, där de poetiska förhöjningarna så väl samspelade med det dramatiska skeendet. Men ett ganska långt initialt arbete krävdes för att hitta vägen fram genom den täta texten, och lite högtidligt var det att med hjälp av vår tids musik göra denna vackra svenska text levande igen. Språket kändes på ett vis både gammalt och nytt, och när jag sedan gav mig i kast med att hitta den musikaliska dramaturgin var det som om Stagnelius hade förutsett möjligheten att göra detta till radiodramatik. En omöjlig tanke naturligtvis, men om man ser *Albert och Julia* som ett läsdrama, byggt för att skapa inre bilder så är det ju lätt att vidareföra detta drama till klingande radioteater. Sceniskt har ju *Albert och Julia* inte varit särskilt framgångsrik, i modern tid bara uppförd vid några få tillfällen. Det har varit svårt att realisera åskviggarna och silvermoln på scenen! Kanske skulle dagens teater teknik lyckas bättre. Nu skulle vi dock försöka att överföra den dramatiska texten, till något som åtminstone liknade levande teater: ett radiodrama till musik, en opera.

Tanken på en strid mellan himmel och helvete kändes dock inte helt lätt att gestalta för mig. Jag tror att jag värjde mig för det religiösa i *Albert och Julia*. Istället ville jag att den starka passionen som både Albert och Julia stod för, hellre skulle symbolisera kraften hos en idé, en önskan om förändring, eller kanske om ett annat sätt att leva. Ett trots mot konventioner och förpliktelser som hindrar oss att leva som vi vill. Himlens önskan om kontroll och nivellering ställt mot helvetets vilja att utnyttja och suga ut. Julia sista replik innan hon av kärlek till Albert tillsammans med honom kastar sig ner i helvetet, är hjärtslitande och märkligt paradoxal: »*Jag är fången, kan ej längre lös mig riva, kan ett offer endast bli va*«.

Genom den musikaliska tolkning jag valde finns den polariteten, där himlen står för konvention och plikt, och helvetet för det förbrännande och utnyttjande. Det himmelska lockandet försökte jag göra medvetet glittrigt, ytligt och lite överparfymrat, och helvetets kraft förförisk och intagande. Himlen beledsagas av kammarmusik med en blåskvintett i spetsen, och runt helvetet dundrar en stor symfoniorkester. På så sätt ville jag orkestrera spänningen mellan de bägge krafterna som sliter i framför allt Julia. Jag hade hittat tydliga bilder för den musikaliska scenografin, som i detta radiodrama skulle ersätta scenens möjligheter.

Det blev viktigt för mig att närma mig texten som om den skulle kunna talas på en scen. Och det kändes märkvärdigt lätt att genom den fyrfotade trokén hitta ett naturligt flöde, som då och då stannade vid vissa ord. Jag läste och rytmiserade hela texten innan jag skapade sånglinjerna, en teknik som jag använt mig av sedan dess. Hos änglakören försökte jag befästa den stränga metriken och göra versen till ett tjtigt omkväde. I helveteskören lät jag texten följa det intuitiva mer och löste upp det metriska. Tydligast blir kontrasten mellan det fria flödet och den bundna versen när Albert ledsagas av änglarna till andevärlden: här kolliderar de oförenliga världarna även på det textliga planet till en musik som jag försökte göra så viktlös och svävande som möjligt. Vissa strofer valde jag att överbetona genom att låta dem talas istället för att sjungas. Som när Ängeln efter att Julia uttalat sin önskan om att få dö för evigt vid Alberts hjärta tittar på henne och säger: *Dö för evigt? Vilken tanke!* En orimlighet i en ängels föreställningsvärld!

Att få komponera *Albert och Julia* var också att på allvar få möta den musikaliska eliten: en ung Lena Hoel, Thomas Sunnegårdh i början av sin lysande karriär, Mikael Samuelsson med sin redan starka inlevelse, och inte minst att arbeta med veteranen Erik Saedén. Och mina

vänner i Radiokören, (där jag då och då själv sjöng på den tiden), kamraterna i Lamentabile Consort när de var som allra bäst. Den fine dirigenten Göran Rydberg och hela den fantastiska Radioorkestern. Ett uppfordrande sammanhang för mig som ung tonsättare.

Och så framför allt: att få samarbeta med Anders Levelius, själva motorn i detta projekt. Hans klara dramaturgiska blick, och stora erfarenhet av radioteater kombinerat med musikalisk känslighet, och varmt handlag med sångarna. Oöverträffad bland regissörer jag har jobbat med.

Rent inspelningstekniskt fick vi alla resurser som Sveriges Radio kunde erbjuda i slutet av den analoga perioden. Med ett för tiden stort mixerbord och mångkanalsbandspelare kunde vi med hjälp av musikteknikern Ove Bergvall och musikproducenten Tomas Löndahl bygga upp det radiofoniska landskapet. Änglarnas sång filtrerades för att komma närmare och närmare, och panorerades från höger till vänster för att ge illusionen av något som landar framför oss. I andevärldens uttorkade dal kunde man höra rasel av ormar och ödlor.

Som jag ser det är operakonstens själva essens att inom vår moderna teaterpraxis vara den frizon som förmår att bevara tydlighet och upphöjdhed som bärande och självklara komponenter

för ett berättande som annars skulle upplevas som förkonstlat och tillgjort. På så sätt blev *Albert och Julia* en viktig startpunkt för mitt operakomponerande. Opera ger teaterkonsten fortsatta möjligheter att använda starka symboler och effektiva rationaliseringar. I detta ligger för mig fortfarande den stora lockelsen i att skriva opera.

Ibland har *Albert och Julia* beskrivits som en pjäs med rötter i den tidiga teaterhistoriens moraliteter. Jag skulle nog ändå, trots det tragiska slutet vilja kalla *Albert och Julia* för ett frihetsdrama istället för en moralitet. Om kärlekens obändiga kraft att symboliskt fortsätta även efter döden. Kanske är det därför som jag minns planeringen, komponerandet, inspelningen och premiären som ett av de mest lyckliga projekt jag har varit med om. Radiooperan *Albert och Julia* tillkom dessutom i en tid då diskussionen om public service i första hand inte handlade om journalistik. Då Radioteatern och Musikradion inom ramen för public service var självklara fundament för den konstnärliga yttrandefriheten i det svenska kulturlivet. Och då kostsamma projekt som *Albert och Julia* var möjliga att genomföra utan nedbrytande långbänkar. Det var annat förr..., *LOL*, eller som Stagnelius kanske skulle uttryckt det: *Orma samtida, som vi skapande nu nödgas leva i!*

ALBERT OCH JULIA
eller
KÄRLEKEN EFTER DÖDEN
Scen ur Andevärlden

SCEN 1 *Prolog*

SCEN 2 *Julia ensam i Andevärlden*

Den unga Julia har dött, och vi möter henne i en förtorkad cypressdal i Andevärlden: den plats efter döden där man bereds för att hamna antingen i himlen eller i helvetet. Hon väntar förgäves på sin älskade Albert.

SCEN 3 *Julia möter Ängeln*

En från himlen utsänd ängel försöker övertala henne att följa med upp till Gud. Julia trotsar ängels önskan, och fortsätter vänta på Albert.

SCEN 4 *Änglakören*

En änglakör uppenbarar sig på ett moln, och upprepar Guds önskan om att ta hand om Julia i himlen.

SCEN 5 *Helveteskören*

Från helvetet lockar Lucifer och helvetesandarna, och försöker få Julia att komma till dem istället.

SCEN 6 *I Helvetet*

Helvetets salar öppnas! Eld och rök! De lurar henne att tro att Albert redan finns hos dem.

När Julia är nära att kasta sig ned mot elden sträcks Guds hand ut genom skyn och hindrar henne. Portarna till helvetet stängs och Julia dignar mot en klippa i Andevärlden.

SCEN 7 *Julia och Ängeln i Andevärlden*

Den himmelska ängeln återvänder och övertygar Julia om att Albert fortfarande är kvar på jorden. Han tar med Julia på ett moln där hon kan se Albert.

SCEN 8 *Albert kvar på jorden*

Den sörjande Albert i en jordisk skog, där han i sin förtvivlan och sorg över Julias död bestämmer sig för att ta sitt liv, en dödssynd.

SCEN 9 *Albert och Änglakören*

Albert förs till Andevärlden av änglarna.

SCEN 10 *Julia och Ängels avsked*

Julia avvisar återigen ängeln erbjudande om att komma till himlen. Hon vill återförenas med Albert, och ängeln lämnar henne med en avskedsskyss.

SCEN 11 *Återföreningen*

Albert och Julia möts igen. Eftersom Albert genom sitt självmord begått en dödssynd är han bestämd för helvetet. För att de ska kunna fortsätta tillsammans måste Julia också dit. De kastar sig bägge mot lågorna. Änglakören ber Gud förbarma sig när portarna till helvetet stängts.

LENA HOEL (f 1957) debuterade 1984 som Nanetta i Verdis *Falstaff* på Kungliga Operan i Stockholm och har sedan dess sjungit över tretio huvudroller, samt framträtt i konsertsammanhang inom och utomlands tillsammans med dirigenter som Leif Segerstam, Sixten Ehrling, Berslav Clobucar, Manfred Honeck, Gregor Bühl, Yuri Ahronovitch och Esa-Pekka Salonen.

Höjdpunkter innehåller turnéer till Bolsjoj-teatern i Moskva, Savonlinna i Finland, Alice Tully Hall Lincoln Center i New York, samt Promskonsert i Albert Hall där hon sjöng Mahlers 4:e symfoni tillsammans med dirigenten Esa-Pekka Salonen. En viktig period var samarbetet med Ingmar Bergman i hans uppsättning av Daniel Börtz opera *Backanterna*.

Med Sven-David Sandströms musik har hon uruppfört och även spelat in oratoriet *High Mass*, samt hans opera *Staden*. 2004 sjöng hon på Kungliga Operan Lauras roll i Thomas Jennefelts opera *Sport & Fritid*.

MIKAEL SAMUELSON (f 1951) har sin huvudsakliga utbildning i sång, dirigering och violin från Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Som operasångare framträdde han under 1970-talet på Norrlandsoperan, på 1980-talet på Kungliga operan i Stockholm och Drottningholmsteatern,

i legendariska föreställningar av *Trollflöjten* och *Barberaren i Sevilla*.

Samuelson fick sitt stora publika genombrott när han spelade titelrollen i *Fantomerna på Operan* på Oscarsteatern i Stockholm, under den rekordlånga spelperioden 1989–1995. Han har spelat i en lång rad musikaler som *West Side Story*, *Spelman på taket* och *Cabaret* på olika teatrar.

Mikael Samuelson är även verksam som romans- och vissångare. Särskilt uppskattad har han blivit för sina tolkningar av Birger Sjöbergs och Evert Taubes visor. Han har också uruppfört en mängd nya svenska verk genom åren.

THOMAS SUNNEGÅRDH (f 1949) utbildades vid Kungliga Musikhögskolan. Hans inriktning var till en början pianostudier, men fortsatte efter avslutad examen i flera discipliner sina sångstudier vid Operahögskolan i Stockholm. Han debuterade på Kungliga Operan 1982 i Benjamin Brittens *Albert Herring*, följt av urpremiären av Per Nörgårds *Siddharta* och titelrollen i Peter Maxwell Davies *Taverner*.

Han har med sin långa internationella karriär i de stora tenorrollerna som Lohengrin, Tristan och Tannhäuser, genom insiktsfulla tolkningar befast sin plats i raden av svenska tenorer med världsrykte.

ERIK SÆDÉN (1924–2009) studerade vid Kungliga Musikhögskolan 1943–52, och tillhörde efter studierna Kungliga Operans fasta ensemble genom hela sin långa karriär. Han debuterade i Ture Rangströms opera *Gilgamesj* 1952, och hade en av de ledande rollerna i Karl-Birger Blomdahls omtalade rymdopera *Aniara* på 1950-talet. Bland de över 150 roller som han gestaltade märks roller i många uppmärksammade uruppföranden som till exempel György Ligetis *Den stora Makabern* och Ingvar Lidholms TV-opera *Holländaren*. Han gästspelade även på andra scener som Bayreuth, Covent Garden och Köpenhamnsoperan.

Erik Sædén var dessutom flitigt anlitad som konsert- och romanssångare. Hans sångliga verksamhet fortsatte långt efter pensioneringen.

Vid sidan av sin sångarkarriär hade han även haft en omfattande och betydelsefull pedagogisk verksamhet.

LAMENTABILE CONSORT bildades 1978 och var under ett antal år en av de ledande svenska vokalensemblerna, men inriktning på både äldre och nyskriven musik. Med historiska förebilder av liknande, framförallt engelska, grupper, med manliga sångare där en countertenor ingår var de helt unika i det svenska vokala musikkivet. Deras virtuosa sång och förmåga att gestalta såväl nya

komplexa notbilder som stillsamma madrigaler imponerade långt utanför Sverige. 1994 gjorde gruppen ett uppehåll, men återupptog 2002 konsertverksamheten.

JAN BLOMBERG (1934–1997) var skådespelare verksam vid Kungliga Dramatiska Teatern under större delen av sin karriär, och även flitigt anlitad i både radio och TV.

RADIOKÖREN HAR sedan Eric Ericsons stor-slagna karriär som konstnärlig ledare från 1950-talet till början av 1980-talet förmått behålla sin ställning som en av världens främsta körer. Nära samarbeten med svenska och utländska tonsättare har ständigt berikat repertoaren och fördjupat möjligheterna att hitta nya uttrycks sätt för kören som instrument.

BERWALDKVARTETTEN var verksam i Stockholm 1978–1988, och var en av den tidens mest uppmärksammade stråkkvartetter.

SVERIGES RADIOS SYMFONIORKESTER är en av Europas mest mångsidiga orkestrar. Repertoaren omfattar såväl de stora klassiska verken som spännande ny musik och i samarbeten med tonsättare, dirigenter och solister finns en ständig

strävan att bryta ny mark. Genom sitt public service-uppdrag är orkestern även hela Sveriges symfoniorkester.

GÖRAN RYDBERG (1938–2007) verkade med sin långa och gedigna musikutbildning som grund på många arenor i det svenska musikkivet. Efter studier vid Kungliga Musikhögskolan på 1960-talet i en lång rad instrument, men med fokus på dirigering med bland annat Siegfried Naumann och Herbert Blomstedt som lärare startade han den legendariska ensemblen Harpans Kraft, som snabbt blev navet i det nutida svenska musikk-skapandet. Harpans Kraft uruppförde ett oräkneligt antal nya kammarmusikverk under hans ledning, och formade konstnärskap som exempelvis Sven-David Sandström och Daniel Börtz. På 1980-talet engagerades han som medarbetare på Musikradion vid Sveriges Radio och var mellan åren 1989 och 1998 dess chef.

ANDERS LEVELIUS (1945–2021) var som regissör verksam både inom teater och opera. Bland hans uppsättningar på 1980-talet märks *Bohème* och *Läderlappen* på Norrlandsoperan, och även produktioner på Vadstena Akademin. Bland teaterscenerna var Östgötateatern i början av hans karriär en viktig och utvecklande spelplats. Sin huvud-

sakliga teaterverksamhet utövade han dock senare främst vid Radioteatern vid Sveriges Radio där han regisserade en lång rad pjäser av svenska och utländska författare, allt ifrån Nobelpristagaren Elfriede Jelineks dramatik till Folke Mellwigs Hillman-deckare. Allting med samma psykologiska skärpa. Vid sidan av sitt mångfacetterade konstnärliga arbete drev han med framgång ett antal populära restauranger på Södermalm i Stockholm, samt även ett konstgalleri.

THOMAS JENNEFELT (f 1954) studerade komposition vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm på 1970-talet. Han har genom åren komponerat för alla typer av besättningar, men verklistan domineras tydligt av vokalmusik och musikdramatik. Bland operorna kan utöver *Albert och Julia* nämnas helaftonsoperan *Gycklarnas Hamlet* (1990), kammaroperan *Farkosten* (1994) till egen text, samt en rad musikkdramatiska scener för olika besättningar. För Kungliga Operan skrev han *Sport & Fritid* (2004) till Niklas Rådströms libretto. Ett annat operaprojekt, *Hos oss* (2012) till libretto av Magnus Florin, var helt nyskapande och spelades i lägenheter i Stockholm – och senare i Berlin.

Libretto

1 SCEN 1 Prolog

2 SCEN 2 Julia ensam i Andevärlden

(Cypressdal i Andarnas Värld.)

JULIA

Han kommer ej! Hur långt ha åren skridit,
Se'n jordens blomstertält jag övergav?
Hur mången vår har sina kransar vridit,
Hur mången höst har gråtit på min grav,
Sen livets sista avgrundskval jag lidit,
Sen Albert ömt min dödssvett torkat av,
Åt bleka läppar avskedskysssen givit
Och vid mitt lik i tårar stum förblivit?

Han kommer ej! En mera lycklig flicka
På jorden ren hans hjärtas kärlek vann.
Förenta nu de Edens källor dricka,
Omarma, saligt darrande, varann.
Seraferna med slöjad avund blicka
På deras fröjd.

Han kommer ej! Jag vill dock honom bida,
I tårar här bland liljor dignad ned.
Ack, fruktlöst är att mot sitt öde strida,
Men fruktlöst ock att därmed sluta fred.
Välän, mitt hjärta skaptes för att lida.
Det bör ej bäva. Länge ren det led.

Omöjligt är sig själv att övergiva.

Vad jag har varit vill jag evigt bliva.

3 SCEN 3 Julia möter Ängeln

(En ängel nedsvävar på silvermoln)

JULIA

Var mig hälsad, sköna yngling!
Gullbevingad, rosenkransad,
Strålar du i dalens mörker,
Lik en morgonrodnad, neder.
Kommer du med tröstekalken?
För du budskap från min Albert?

ÄNGELN

Ej däruppe Albert vistas.
Lammets bröllop han ej firar.

JULIA

Himmel, och kring andevärlden
Jag förgäves honom sökte!
Följde genom blomsterfälten
Hundra silverfloders krökning;
Ropade i alla grottor,
Ropade i alla skogar:
»Albert, hör, din Julia kallar!«

ÄNGELN

Albert vistas än på jorden,
Kan din klagan icke höra.

JULIA

Än på jorden? Ack, omöjligt!
Länge länge här jag lidit.

ÄNGELN

Anden lider, när den vänder
Sig från Gud till stoftets minnen.
Ej åt mullens modersköte
Har man än förtrott din aska.
Nyss en sorgsen tropp av forna
Jordiska medspelarinnor
Flätade cypressekransen
Kring din marmorkalla tinning
Och på stela barmen fäste
Mången tårbestänkt narcissa.

JULIA

O så säg, vad gör min Albert?
Gråter han vid Julias kista?

ÄNGELN

Glöm, o Flicka, det förflutna;
Tänk på himlen, tänk på friden
I den stad, vars gyllne portar
Blott för ljusets helgon öppnas.

JULIA

Lämna mig! Vid denna källa,
Magiskt född av mina tårar,
Vill jag vänta tills han kommer.

ÄNGELN

Arma Julia, bliv ånyo
Vad du var i barndomsåren.
Minns du ej den helga friden,
Som ditt spåda hjärta fyllde,
Då med vårens röda blomster
I din moders sköt du lekte,
Då i templets pelarsalar,
Namnet Jesus med en salig
Rysning genomfor ditt hjärta,
Tårbestänkte purpurkinden?

JULIA

Re'n allt jordiskt jag förgätit
Varje scen från barndomsåren.
Alberts kyssar blott jag minnes,
Alberts famntag och det läger,
Som, av vårens rosor smyckat,
Hyste oss i lönnars skugga.

ÄNGELN

Flicka, kom! Guds moders armar
Längtansfullt mot Julia sträckas.
Gud vill själv till fadershjärtat
Ömt dig sluta i eoner.

JULIA

Mig och Albert till sitt hjärta?
Blott med honom givs en himmel,
Blott med honom!

ÄNGELN

Julia, frukta evighetens
Vilda plågor. Själv dig rädda.

JULIA

Själv mig rädda? Och låta min kärlek
förgås? Vilken tanke!

ÄNGELN

Svara mig! Kan Albert älska?
Kan din kärlek han besvara?

JULIA

Ack, hans famntag först mig lärde
Livets, kärlekens mysterier.

ÄNGELN

Ve dig, om ej förr du kände
Livets, kärlekens mysterier.
Lev en gång det rätta livet,
Brinn en gång av verklig kärlek,
Kom till himlen!

JULIA

Kommer Albert
Då ej med?

ÄNGELN

Beklagansvärda!
Albert vistas än på jorden.

JULIA

Än på jorden? – Gott! Jag väntar
Honom här vid tårekällan.

ÄNGELN

Bäva, snart kommer förödaren.
Snart brusar syndafloden.

JULIA

Må han brusa! Vid min Alberts
Hjärta vill jag dö för evigt.

ÄNGELN

Dö för evigt! Vilken tanke!
(Han försvinner.)

4 SCEN 4

ÄNGLAKÖREN

Julia, glöm
Jordlivets dröm!
Skåda med hopp,
Skåda med längtan till skyarna opp.
Brister och nöd,
Sorger och död
Jorden bebo.
Blott hos små änglarne finner du ro.
Strålkranen skär,
Viras dig där.
Gyllene skrud
Festligt dig räckes vid harpornas ljud.

5 SCEN 5

HELVETESKÖREN

Älskade vän! Slumrar du än?
Morgonens hand blomsterbestror

Himmelens rand.

Skymningen dör.
Pärldaggen skimrar kring dälдер och vallar,
Och lärkornas korsång
I guldmolnen skallar.
Julia slå ögonen blå
Leende opp!

LUCIFER

(Från helvetet till harpa)
Kom, min ängel
Aftondaggen ren förfriskar
Varje blommas knopp.
Stilla sover liten fjärl
Hos sin purpurmö.
Helga liljors tempelkäril
Balsamångor strö.
Kom, min ängel
Frukta ej! Din äldre broder
Skådar du i mig,
Grymt din fader och din moder
Ha behandlat mig.
Jagat mig ur dalens hydda
Ut bland ödens rön.
Gud dock velat mig beskydda;
Jag är frisk och skön.
Kom! Ej någon skall dig störa
Ingen blick dig nå.
Pappa slumrar på sitt öra,

Mamma likaså.

Ingen hund i gården skäller,
Ingen hane gal.

Kom! Jag ger dig karameller,
Sviskon tusental.

*(Helvetets portar öppna sig. Avgrundsandar
framstörta. Eld och rök.)*

6 SCEN 6 I Helvetet

KÖR AV HELVETESANDAR

Minns du sommarnatten?
Under videhäcken
Vid kristallebäcken
Du med Albert satt.
Draken vände skatten
Tyst i månens strimmor.
Bleka silverdimmor
Klädde dalens natt.
Då tryckte dig Albert till klappande bröst,
Då kvävdes av glödande kyssar din röst,
Då sjönk du i nattens försåtliga fred,
På älskarens arm bland violerna ned.
I skyarna tindrade stjärnan så glad,
Och näktergalskören er brudvisa kvad.

JULIA

O vänner, om I ömmen vid min smärta:
Bönhörens mig! Förkrossen ej mitt hjärta
Med hågkomst av vad evigt flyktat är.

O jordens fält! O sköna sommarnätter!
Violers doft och näktergalars sång!
O silverkällor, som kring gröna slätter
I stilla månsken krökte eder gång,
Och ni, o lena, blomsterklädda tuvor,
Där skälvande i Alberts famn jag låg.
Ack, att en gång jag eder återsåg!

KÖREN

Förgäves du beder.

JULIA

Ack, men kan ej kärleksropet
Hjärtats skri till jorden hinna
Och från jorden ömt besvaras?

LUCIFER

Varför ropa ned till jorden?
Albert ren är ande vorden.
Heta flammor honom bränna,
Grymt han pinas i Gehenna.

KÖREN

Kom att se den armes plågor.
Fläkta svalka i hans lågor.

JULIA

Albert i Gehenna brinna?
Förr må Skapelsten försvinna,
Har ni sett honom?
Korpsvarta lockar
Krönte hans stolta,
Snövita panna,

Och ur hans ögon
Lyste en himmel
Julia mot.
Och han skulle nu
för evigt vara förkastad!
Gud sitt mästerverk förstöra!

CHOREN

Han var brottslig.

JULIA

Albert brottslig?
Han, min enda gud på jorden?

LUCIFER OCH KÖREN

Har han ej med fräcka händer
Oskuldskransen dig berövat?
Var han ej den orm, vars lömska
Avgrundsviskningar förledde
Dig att dödens äpple bryta
Och ur barndomsparadiset
Fly i nattens ödemarker?

JULIA

Honom jag förlett. Ej Albert
Ormen var i Paradiset
Han var Adam, jag hans Eva.

LUCIFER

Fly då i din Adams armar.
Han dig väntar i Gehenna.

KÖREN

Julia, nalkas!
Skynda! Av lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.
Frukta ej elden!
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.
*(Julia gör en rörelse att kasta sig i avgrunden,
men vänder med förskräckelse tillbaka. Dunder
och blix. Jordbävning. Mörker betäcker ande-
världen. I molnet en arm, med en brinnande
åskvigga.)*

KÖREN

Ve ve!
Se, se
Handen i skyn!

RÖST

(ur molnen)
Fly!
*(Avgrundsandarna nedstörta. Julia dignar mot
en klippa.)*

7 SCEN 7 Julia och Ängeln i Andevärlden

JULIA

Spräng dessa portar! Till älskarens möte
Vill jag mig störta i avgrundens sköte.
Värma och kärlek därnere man finner.

Svavlet så präktigt bland klipporna brinner.
Albert bland forsarna suckande står.

ÄNGELN

Lyssna ej, flicka, till helvetets röst!
Lugne den himmelska friden ditt bröst!
Albert ej vistas i avgrundens trakter,
Suckande än han i jordriket går.

JULIA

O, så förbarmen er, himmelska makter!
Låten mig åter i jordrikets vår
Skåda hans anlet,
Ack, värden min tår!

ÄNGELN

Kärlekens tårar
Klipporna smälta,
Kärlekens böner
Ödet beveka.
Ske dig, o arma!
Så, som du vill.
(Ängeln och Julia försvinna i moln.)

8 SCEN 8 Albert kvar på Jorden

(I en skogstrakt.)

ALBERT

Det är förbi. Ej av ett mänskohjärta
Jag dyrkas mer. Ack, inga kinder låga,
Och ingen barm vid Alberts möte höjes
Av salig fröjd, av svällande förtjusning.

En gud jag är, som mistat sina tempel
Och altaren, som, själv förintad, vilar
I evigt svårmod på sin världs ruiner.
Vi andas jag då än? Varför hämtar jag
En luftens fläkt? –
Förruttelse, o, kom
Att sista fibern av mitt liv förtära.
Klappa, o hjärta!
Klappa och svid!
Snart ändas din smärta,
Din eviga strid!
Djupt under kullen
Slumra du får.
Den kylande mulLEN
Skall läka ditt sår.
Anderöst tonar
Ur skuggornas dal:
Blott döden försonar
Med levnadens kval.
*(Likprocession i fonden. På avstånd ljudet av
begravningsklockorna.)*
Ha! Vilken syn! Vid tempelklockors sång
Bärs Julias svarta likbår över heden.
Vem är du, Död, o avskyvärda ängel,
Som skörda djärvs det ädlaste på jorden,
Den skönsta blomman, som på gravar växt?
Vem är du, helvetets monark? Jag ock
Vill känna dig, till räkenskap dig kalla.

Jag stöter dolken i mitt bröst.
Jag vill möta dig.
(Han mördar sig.)

9 SCEN 9 Albert och Änglakören
*(Skyhimmel. Alberts själ förs av änglar till
Andevärlden. På avstånd Julia och hennes
Ängel i genomskinliga moln.)*

ALBERT
O, var är jag? För mitt öga
Vilken ljusning! Vilket sällskap!

ÄNGLARNA
Ljusets söner dig ledsaga
Genom rymderna, som skilja
Tidens fält och Evighetens.

ALBERT
För mig åter ned i dalen,
Till den myrtenkrönta källan,
Till den månbeklästa bäcken.

ÄNGLARNA
Nej, omöjligt! Sedan anden
Över livets brygga tågat,
Aldrig kommer han tillbaka.

ALBERT
Ve, och nyss med dolkens mordudd
Jag mitt hjärta genomborrat:
Lever dock ännu och plågas!

ÄNGLARNA
Döden är en sömn allena,
Mera kort än blotta nattens.

ALBERT
Ha! Vad båtar det att leva?
Och att dö, vad båtar sådant,
Då förintelse ej följer
På förtvivlans hemiska blodsdöm? –
Är då mänskan intet?

ÄNGLARNA
Intet!

ALBERT
Ack, jag var dock fordom något.
Jag har Julias kyssar njutit,
På dess änglabarm jag tronat,
Med dess själ min själ förenat.
Vänner! För mig till henne!
I en poppelskog, där vinden
Susar mellan gröna kronor,
Vill jag vila, evigt, evigt
Till den huldans hjärta sluten,
Och i hennes trogna armar
Gud och världarna förgäta.

ÄNGLARNA
Tyst, tyst, tyst! Tänk ej på Julia!

ALBERT
På vad annat skall jag tänka?
Var hon ej mitt hjärtas urbild
Och mitt enda mål på jorden?

ÄNGLARNA
Gud för henne tänt ett julljus
På det gyllne himmelsbordet,
Vill i sina blåa salar
Skåda snart det hulda barnet.
Tyst, tyst, tyst! Tänk ej på Julia!
(Scenen förändras.)

10 SCEN 10 Julia och Ängeln avsked
*(Cypressdal i Andarnas Värld.
Ängeln på något avstånd)*

JULIA
Ha! Jag är ensam i min tåredal.
Den himmelska ledsagaren
Själv mig lämnat.

ÄNGELN
Nej, jag är här.

JULIA
O godayngling, hör!
Är kärleken i rena andars värld
Ej, som på jordens dunkla fält, det högsta?

ÄNGELN
Ack jo!

JULIA

Så för mig till min Alberts famn.
Ett liv ej Julia utom honom äger.
Ack! Våra själar, våra nöjen ren
För evighet hopvuxit med varandra.

ÄNGELN

Minns du ej längre Gud?
Har du för honom
Ej någon känsla mer?

JULIA

Min Gud är Albert.

ÄNGELN

Har Albert kallat världarna ur natten?
Besått med solar himlarna där nere?
Har Albert dött för dig i korssets kval?
Ack Julia! Sista hälsningen jag bär
Från himlarnas monark. I sina salar
Han vill dig se, vill fläta kring din hjässa
En krans av stjärnor, vill din brudgum bli.
Längtar du ej Lammets bröllop fira?

JULIA

Vart Albert går jag följer. Utan honom
Ges ingen himmel.
Ack! Svara! Får ej Albert följa mig
Till himlen opp?
Vi kunna bägge älska Gud

ÄNGELN

Ej Albert älskar himlarna, ej rosens,
Ej liljans doft. Han älskar eld och svavel.

JULIA

Vad Albert älskar, älskar jag. Farväl!

ÄNGELN

Gud gråter i sin himmel, vill så gärna
Dig möta där.

JULIA

Tag denna avskedskysssen!
O, vänd ej bort ditt anlete!

ÄNGELN

Jag kyssa en Julias läppar!
Dock, du vill det, Flicka!
Vad hjärtat vill, Gud själv ej nånsin vägrar.
Må över dig Han nådigt sig förbarma!
Jag, svage, jag blott rysa kan och fly.
(Han försvinner i moln.)

11 SCEN 11 Albert och Julia möts igen

ALBERT

Julia!

JULIA

Albert!

ALBERT

Julia, är du min för evigt?

JULIA

Evigt din! Men var oss resa
Här ett tjäll? Ack låt oss bygga,
Vid en lugn, av näckens rosor
Kransad å, i aspars skugga, –
I en stilla skog av myrten.
Låt oss dricka rosens ånga,
Liljans doft och kärligt blanda
På en gräsbädd våra kyssar.

ALBERT

Albert älskar icke rosens,
Icke liljans doft, ej önskar
Han av källans sus att sövas
I det sammetslena gräset.
Eld och svavel blott han älskar,
(pekar åt helvetet)
Vill dit ned till sina vänner.

JULIA

Albert! Tryck mig till ditt hjärta!
Jag åt dig mig överlämnar.
Följer dig till himlens salar,
Följer dig i avgrunds djupet.
(Helvetets portar öppnas.)

KÖR AV HELVETESANDAR

Nalkas, o brudpar!
Skynda, av lågor
Helvetets salar
Präktigt förgyllas.
Frukta ej elden,
Festligt han lyser,
Bränner dig ej.

ÄNGLAR

(nedsväva ur molnen)

ÄNGLAKÖREN

Julia, Julia! Vänd tillbaka!
Julia, hör! För sista gången
Gud dig ropar.

JULIA

Jag är fången,
Kan ej längre lös mig riva,
Kan ett offer endast bliva.

(Albert och Julia omfamna varandra och kasta sig i avgrunden. Efter dem nedrasa klipporna.)

KÖR AV ÄNGLAR

Herre! Förbarma Dig!

INSPELAD PÅ Sveriges Radio i Stockholm 1987

PREMIÄR januari 1988

PRODUCENT Anders Levelius

MUSIKPRODUCENT Tomas Löndahl

INSPELNING Ove Bergvall

ÖVERFÖRING FRÅN ANALOGBAND Diyar Boskani, Sveriges Radio

DIGITAL MASTERING Per Sjösten

ÖVERSÄTTNING Ingrid Eng

OMSLAGSBILD Ewa Stackelberg *Urscen*, 2004

BAKSIDESBILD Första sidan ur originalutgåvan av *Albert och Julia*, 1824

GRAFISK FORM Jocke Wester

thomasjennefelt.se

footprintrecords.com

Argus Den IV.

Den 31 Januari.

STAGNELIUS E.J.
Albert och Julia *),
eller
Kärleken efter Döden.
Scen ur Andewerlden.

(Eppresedal i Andarnes Werld.)

Julia.

Han kommer ej! — hur långt ha ären stigit,
O'n jordens blomsterfält jag öfvergåf?
Hur mången Wår har sina kronor widit,
Hur mången höst har gråtit på min graf,
O'n lifwets sista öfgrundarwal jag lidit,
O'n Albert ömt min dödsöwett torlat af,
At bleka läppar öfstedelighen gifwit
Och wid mitt lil i tårar slum förblifwit?
Han kommer ej! — En memo lydlig slika
På jorden re'n hans hjertas läckel wann.
Förenta nu de Edens källor dricka,
Omarmo, saligt darande, hwacann.
Öroscene med stöjad öfund blika
På deras frejd, och Gølen-Menniskan,
Hwaco sten förgyller ewighetens dalar,
Med oländ seid til deras hjertan tarar.
Han kommer ej! — Jag will dock honom bida,
I tårar här bland lifjer dignad och.
Åh! sentilöf är at mot sitt öde stida,
Men sentilöf och at dermed stuta freid.
Wälan! mitt hjerta skaptes för at lida.

*) Detta Poem, som stofs redan för et år sedan, men aldrig varit tryckt, öfversättas nu här til Allmänheten, utan at upgifwa Författarens namn. Om den owanliga idén af detta stycke ej skulle behåga många den af Edsare, torde likwäl detj poetiska behandlingen tjena någon upmärksamhet.

Det bör ej bäfwa. Lange re'n det led.
Ömögigt är sig sjelf at öfwerlifwa.
Hwad jag här waitt will jag ewigt blifwa.

Julia. En Engel (nedswärfwar på silfvermoln.)

Julia.

Wår mig heljad, stöna yngling!
Gullwingad, rosenkronad,
Sicälur du i dalens möcter,
Eil en morgonrodnad, neder.
Kommer du med tröstetalken?
För du budskap stån min Albert?

Engeln.

Ej deempå Albert wistas.
Kammets kredslopp han ej sear.

Julia.

Himmel och kring andewerlden
Jag förgäfwes honom sökte!
Foljde genom blomster-fälten
Hundra silfwerloders krolning,
Kropade i alla gestor,
Kropade i alla stogar:
»Albert, här, din Julia kallar!»
Men på saltens rosenplaner,
Men i poppeladens slugga
Fann jag ej den hjertat sökte,
Och blott sorgona genljub gästvar
Ewar stån andewerldens klippor.

Engeln.

Albert wistas än på jorden,
Kan din klagan icke höra.